

Informacje potrzebne do sporządzenia Inwentaryzacji przyrodniczej w zakresie występowania ptaków gatunków chronionych (ekspertyza ornitologiczna) lub nietoperzy (ekspertyza chiropterologiczna)

Zarządca budynku przed rozpoczęciem prac remontowych lub termomodernizacyjnych, jeśli nie dysponuje osobą o specjalistycznej wiedzy z zakresu ornitologii i/lub chiropterologii, powinien zlecić specjalście w danej dziedzinie wykonanie **inwentaryzacji przyrodniczej w zakresie występowania ptaków gatunków chronionych i/lub nietoperzy**, w celu uniknięcia nieumyślnego zniszczenia ich schronienia podczas prac remontowych. Inwentaryzacja przyrodnicza, o której mowa powyżej, przygotowana jest w formie **opinii ornitologicznej i/lub chiropterologicznej**, określającej czy w obiekcie planowanym do remontu znajdują się siedliska ptaków chronionych i/lub nietoperzy.

W sytuacji, gdy zniszczenie siedlisk jest konieczne, należy zwrócić się do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska o wydanie stosownego zezwolenia oraz zapewnić zwierzętom zastępcze miejsca lęgowe.

Podstawy prawne:

Obowiązek przygotowania Inwentaryzacji przyrodniczej w zakresie występowania ptaków gatunków chronionych (ekspertyza ornitologiczna) lub nietoperzy (ekspertyza chiropterologiczna), w celu uniknięcia nieumyślnego zniszczenia ich siedlisk podczas prac remontowych, wynika z następujących przepisów:

- ✓ W myśl załącznika nr 1 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 6 października 2014 roku *w sprawie ochrony gatunkowej zwierząt*, większość ptaków zamieszkujących tereny miejskie objętych jest ochroną gatunkową, w stosunku do których obowiązuje, m.in. **zakaz niszczenia ich gniazd, siedlisk i ostoi**, umyślnego zabijania, okaleczania lub chwytania, a także płoszenia i niepokożenia zgodnie z art. 52 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku *o ochronie przyrody*. Ponadto zgodnie z art. 131 pkt. 14 ww. ustawy „kto umyślnie narusza zakazy w stosunku do zwierząt objętych ochroną gatunkową podlega karze aresztu albo grzywny.

Zgodnie z art. 5 pkt. 18 ustawy *o ochronie przyrody*, przez siedlisko roślin, zwierząt lub grzybów należy rozumieć obszar występowania roślin, zwierząt lub grzybów w ciągu całego życia lub dowolnego stadium ich rozwoju.

Miejsca lęgowe ptaków chronionych, zlokalizowane na budynkach mieszkalnych należy więc traktować jako ich siedliska, podlegające ochronie prawnej.

- ✓ Zgodnie z art. 75 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 roku *prawo ochrony środowiska* „W trakcie prac budowlanych inwestor realizujący przedsięwzięcie jest obowiązany uwzględnić ochronę środowiska na obszarze prowadzenia prac (...)”.
- ✓ W przypadku, gdy organ nadzoru budowlanego stwierdzi, że roboty budowlane są prowadzone w sposób zagrażający ptakom i/lub nietoperzom, zgodnie z art. 50 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 7 lipca 1994 roku *prawo budowlane*, nakazuje podjęcie interwencji, a nawet wstrzymanie robót budowlanych odrębnym postanowieniem, ponieważ jest to równoznaczne z prowadzeniem robót budowlanych w sposób mogący spowodować zagrożenia środowiska.

Opinia ornitologiczna/chiropterologiczna powinna zawierać w szczególności:

- charakterystykę kontrolowanych obiektów;
- termin przeprowadzenia kontroli oraz opis użytego sprzętu;
- opis stwierdzonych gatunków;
- zalecany harmonogram przeprowadzenia prac;
- propozycję wykonania kompensacji przyrodniczej;
- wykaz niezbędnych zezwoleń do prowadzenia prac;
- dokumentację fotograficzną stwierdzonych stanowisk (gniazd).

Aktualnie w obowiązujących przepisach prawnych nie ma szczegółowych uregulowań dotyczących wytycznych do sporządzenia opinii ornitologicznej i/lub chiropterologicznej. Opinia powinna zawierać niezbędne dane i informacje umożliwiające wykonanie prac termomodernizacyjnych w sposób zapewniający ich realizację bez naruszenia prawa.

Zakres opinii ustalany jest indywidualnie i zależy od eksperta sporządzającego dokument.

Termin sporządzenia ekspertyzy ornitologicznej/chiropterologicznej:

- w przypadku gdy realizacja prac remontowych planowana jest w okresie od 1 września do 31 marca, wówczas ekspertyzę przyrodniczą należy wykonać wiosną poprzedzającą remont;
- w przypadku planowanych prac termomodernizacyjnych na okres lęgowy tj. od 1 kwietnia do 31 sierpnia inwentaryzację przyrodniczą najlepiej wykonać w sezonie wiosennym w roku poprzedzającym rozpoczęcie prac.

Najbardziej optymalna jest sytuacja, gdy Wnioskodawca/Inwestor zleca wykonanie ekspertyzy ornitologicznej i/lub chiropterologicznej w okresie kwiecień-czerwiec przed planowanym remontem obiektu (najlepiej w roku kalendarzowym przed rokiem planowanego remontu).

W oparciu o *Procedurę postępowania w sytuacji prac remontowych, w tym docieplania, prac termomodernizacyjnych budynków, w których znajdują się lub mogą znajdować siedliska ptaków chronionych* optymalny harmonogram prac przedstawia się następująco:

Marzec:

- Ustalenie przez Wnioskodawcę/Inwestora przewidywanego harmonogramu czasowego remontu lub termomodernizacji, w przyszłym roku;
- Uzgodnienie z ornitologiem terminów sprawdzenia obiektu pod kątem występowania siedlisk ptaków i/lub miejsc bytowania nietoperzy.

Kwiecień:

- Zapoznanie ornitologa z zakresem i harmonogramem planowanych prac;
- Sprawdzenie obiektu przez ornitologa;
- Przeprowadzenie wywiadu z użytkownikami obiektu.

Maj/Czerwiec:

- Sprawdzenie obiektu przez ornitologa.

Lipiec:

- Przygotowanie planu remontu z uwzględnieniem postępowania w sprawie siedlisk ptaków i/lub miejsc bytowania nietoperzy;
- Sformułowanie ekspertyzy ornitologicznej i/lub chiropterologicznej, stanowiącej podstawę do wystąpienia do RDOŚ;
- Wystąpienie do RDOŚ z wnioskiem *o wydanie zezwolenia RDOŚ na czynności podlegające zakazom w stosunku do dziko występujących lub innych niż dziko występujących gatunków zwierząt, roślin lub grzybów objętych ochroną.*

Wrzesień:

- Sporządzenie/skorygowanie harmonogramu prac remontowych lub termomodernizacyjnych.

Październik/Listopad:

- Przygotowanie obiektu do remontu lub termomodernizacji.

Najczęściej jednak termin opracowania ekspertyzy ustalany jest indywidualnie, między Wnioskodawcą/Inwestorem a sporządzającym, po wstępnych oględzinach obiektu.

Zgodnie z art. 52 ust. 2 pkt. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 roku o *ochronie przyrody* w stosunku do ptaków objętych ochroną gatunkową, możliwe jest usuwanie od dnia 16 października do końca lutego gniazd ptasich z obiektów budowlanych, jeżeli wymagają tego względy bezpieczeństwa lub sanitarne. W przypadku wykonywania tych czynności poza wymienionym okresem należy wystąpić z wnioskiem do RDOŚ o wydanie zezwolenia w przedmiotowym zakresie.

Kto może sporządzać opinię ornitologiczną/chiropterologiczną?

W związku z tym, iż obowiązujące przepisy nie precyzują wymagań stawianych podmiotom wykonującym ekspertyzy przyrodnicze, sporządzenie opinii ornitologicznej i/lub chiropterologicznej o jak najwyższej jakości, powinno leżeć w gestii Wnioskodawcy/Inwestora.

Ekspertyzy najczęściej wykonywane są przez specjalistyczne firmy, oferujące tego typu usługi lub przez pracowników placówek naukowych.

Wnioskodawca/Inwestor, wybierając wykonawcę powinien kierować się przede wszystkim doświadczeniem w wykonywaniu danego typu ekspertyz (w warunkach miejskich).

Wynik przeprowadzonej ekspertyzy:

- I. W przypadku gdy ekspertyza wykaże brak lęgów ptaków oraz brak potencjalnych miejsc ich gniazdowania i/lub bytowania nietoperzy, wówczas Wnioskodawca/Inwestor może przystąpić do prac remontowych.
- II. W przypadku stwierdzenia występowania chronionych gatunków ptaków lub nietoperzy, ekspert powinien zaproponować harmonogram prac dostosowany do ekologii stwierdzonych gatunków, jak również zaproponować kompensację przyrodniczą, np. przez powieszenie budek lęgowych. Natomiast Wnioskodawca/Inwestor w takiej sytuacji, w myśl art. 56, ust. 2 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o *ochronie przyrody*, zobowiązany jest wystąpić do RDOŚ o zgodę na prowadzenie prac remontowych, tj. złożyć *wniosek o wydanie zezwolenia RDOŚ na czynności podlegające zakazom w stosunku do dziko występujących lub innych niż dziko występujących gatunków zwierząt, roślin lub grzybów objętych ochroną* (<http://bip.gorzow.rdos.gov.pl/inne-dokumenty-do-pobrania>).

Należy pamiętać, że jeśli w wyniku prac remontowych nie uległyby zniszczeniu siedliska ptaków, ale ptaki mogłyby być płoszone w wyniku wykonywania prac, to na niepokojenie, płoszenie ptaków chronionych konieczne jest także uzyskanie zgody RDOŚ (wniosek jak wyżej).

Dobrą praktyką, która może pomóc uniknąć odpowiedzialności karnej, jest sporządzenie dobrej jakości opinii ornitologicznej i/lub chiropterologicznej, która może stanowić „załącznik” do wniosku o wydanie zezwolenia RDOŚ na czynności podlegające zakazom w stosunku do dziko występujących lub innych niż dziko występujących gatunków zwierząt, roślin lub grzybów objętych ochroną.

Przydatne linki:

1. Wzór wniosku do RDOŚ w Gorzowie Wlkp. o wydanie zezwolenia RDOŚ na czynności podlegające zakazom w stosunku do dziko występujących lub innych niż dziko występujących gatunków zwierząt, roślin lub grzybów objętych ochroną <http://bip.gorzow.rdos.gov.pl/inne-dokumenty-do-pobrania>
2. Procedura postępowania w sytuacji prac remontowych, w tym docieplania, prac termomodernizacyjnych budynków, w których znajdują się lub mogą znajdować siedliska ptaków chronionych http://gorzow.rdos.gov.pl/files/artykuly/14056/RDOS_Gorzow_procedury_postepowania_w_sytuacji_prac_remontowych.pdf
3. Ochrona ptaków gniazdujących w budynkach http://gorzow.rdos.gov.pl/files/artykuly/14056/RDOS_Gorzow_ochrona_ptakow_gniazdujacych_w_budynkach.pdf